

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/70
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.11.2023/38
Karar Numarası : 2023/866
Başvuran : A.B.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muharremşah Mahallesi Hacım Sultan Caddesi No: 2
Merkez/UŞAK
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Sağlık hakkına erişimin engellendiği ile infaz ve koruma memurlarının darp ve hakaretlerine maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kurumda görevli başmemur ve revir çalışanlarının hastaneye sevk edilecek mahpusların yer aldığı listeye müdahale ederek bazı mahpuslara hastaneye sevk sırasında öncelik tanınmasını sağladığını, kendisi hastaneye sevk kararından altı ay sonra sevk edilirken ilgili görevlilerle irtibatı olan mahpusların 10 - 15 günde hastaneye sevk edilebildiğini,

b. Konu hakkında şifahen şikâyetçi olması üzerine 3/1/2023 tarihinde 17.00 – 17.30 saatleri arasında infaz ve koruma memurları tarafından darp edildiğini, durumun güvenlik kameraları incelendiğinde görülebileceğini,

c. Olay sırasında tarafına hakaret edildiğini ve gerçeğe aykırı tutanak düzenlenerek haksız disiplin cezası verildiğini,

ç. Konu hakkında ailesinin suç duyurusunda bulunduğunu iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın 3/10/2019 tarihinden itibaren 12 kez Uşak Eğitim ve Araştırma Hastanesi acil polikliniğine, 1 kez cildiye polikliniğine, 2 kez Uşak Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevk edildiği, ayrıca 17 kez Kurum psikiyatri servisine ve 36 kez Kurum dış polikliniğinde tedavi olduğunu, başvuranın tarafına verilen 162 reçeteli ilacı aktif olarak kullanmadığının tespit edildiği,

b. 3/1/2023 tarihinde yapılan açık görüş sonrasında alınan genel sayım sırasında başvuranın dış

rahatsızlığı tedavisi için takılan gece plağının ağzına uyumlu olmadığı gerekçesiyle yüksek sesle "*Bana müdürü çağırın benim bu sorunumu çözün, çözmezse cezaevini nasıl yakacağım göreceksiniz*" şeklinde bağırdığı ve durumun Kurum 2. Müdürü H. B. 'ye bildirildiği,

c. Kurum 2. Müdürü'nün talimatıyla başvuranın bulunduğu odadan çıkarılarak D Blok ana maltaya indirildiği, başvuranın tehdit içerikli ifadelerini sürdürdüğü ve Kurum 2. Müdürü ile görüşürülmek üzere indirildiğinde direkt olarak Kurum 2. Müdürü'ne saldırmaya teşebbüs ettiği,

ç. Bunun üzerine infaz ve koruma memurları tarafından kolları tutularak etkisiz hale getirilmeye çalışıldığı, başvuranın yüksek sesle "*Siz cezaevine peşkeş çekiyorsunuz, benim bu sorunum bugün halledilecek halledilmezse görürsünüz*" şeklinde konuşmalarına devam ettiği,

d. Başvuranın en son 2,5 ay önce hastaneye sevk edildiği ve tedavisi için yapılan gece plağının uyumlu olmadığı, idarenin mahkumlar arasında ayrımcılık yaptığı, kendisi 6 ay bekletilirken bazı mahpusların 15 gün içinde sevkini yapıldığı, memurların sevkini öne almak için rüşvet talep ettikleri iddialarını tekrarladığı,

e. Başvuran ile yapılan görüşme sırasında başvuranın agresif ve saldırgan davranışlarını sürdürdüğü ve sürekli olarak Kurum 2. Müdürü'ne saldırmaya çalıştığı, bunun üzerine başvuranın Kurum aile hekimliğine götürülerek darp-cebir raporu alındığı ve odasına geri götürüldüğü,

f. Başvuranın Kurum personeline yönelik saldırgan davranışlarını sürdürdüğü, Kurum görevlileri hakkında başvuranın iddiaları üzerine gerekli araştırmanın yapıldığı ve Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Amirliğinin 18/01/2023 tarihli ve 2023/1 sayılı kararıyla görevli İnfaz Koruma Başmemuru S. A. ve İnfaz ve Koruma Memuru A. Ö. hakkında "*İdari yönden disiplin soruşturması başlatılmasına yer olmadığına dair karar*" verildiği,

g. Başvuranın infaz ve koruma memurlarının kendisini darp ettiğini beyan ettiği ancak hem güvenlik kamerası görüntülerinde hem de başvuran için alınan darp-cebir raporunda böyle bir durumun söz konusu olmadığı, buna karşılık başvuranın Kurum 2. Müdürü'ne karşı agresif tavırlar sergilediği ve telkin edilmeye çalışılsa da agresif ve saldırgan davranışlarına devam ettiğinin anlaşıldığı, alınan tanık ifadelerinin olayı doğruladıkları ve başvurana karşı herhangi bir darp fiilinin ve hakaretin gerçekleştirilmediğinin tespit edildiği,

ğ. Olay üzerine başvuranın Uşak E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığının 11/01/2023 tarih ve 2023/... sayılı kararı gereğince "11 gün hücreye koyma cezası" ile cezalandırılmasına karar verildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından süresi içerisinde herhangi bir yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir:

"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek."

6. Mezkûr Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz."

(...)

(8) 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

(...)”

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Başvuran sağlık hakkına erişiminin haksız olarak engellendiğini ve durumu şifahen dile getirmesi üzerine darp edildiğini ve hakaretlere maruz kaldığını, bununla birlikte olay hakkında aleyhine tutanak düzenlenerek hücre hapsi disiplin cezası verildiğini iddia etmektedir.

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesine göre; “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.” Bu maddenin uygulama alanına girebilmek için söz konusu muamele, asgari şiddet eşiğine ulaşmış olmalıdır. Asgari eşiğin değerlendirilmesi türü itibariyle görecelidir. Bu değerlendirme, davanın tüm koşullarına ve özellikle de muamelenin türü ve çerçevesine, icra edilme şekillerine, süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine ve bazen de mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumuna bağlıdır (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Poltoratski v Ukrayna*, Başvuru No: 38812/97, 29/4/2003, para. 131). Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17'nci maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da kimseye “işkence” ve “eziyet” yapılamayacağı, kimsenin

“insan haysiyetiyle bağdaşmayan” ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa’nın 17’nci maddesi Devlete; kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye, bu muameleler üçüncü kişiler tarafından yapılmış olsa bile, maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yükletmektedir. Dolayısıyla yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gerektiği bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda Devletin 17’nci maddenin üçüncü fıkrası anlamında sorumluluğu ortaya çıkabilir (AİHM, *Mahmut Kaya v. Türkiye*, Başvuru No: 22535/93, 28/3/2000, para. 115).

13. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) Standartları, 2002).

14. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Beyza Metin*, Başvuru No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, Başvuru No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

15. Yaşama hakkının ihlali iddiasında olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da AİHM “makul şüphe bulunmaması” ya da “bütün makul kuşkunun ötesinde” şeklinde bir kanıtlanma standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

16. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM, ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvurucular tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin KAYA*, Başvuru No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

17. İddiaların değerlendirilmesi sürecinde muhatap Kurumdan 3/1/2023 tarihine ait güvenlik kamerası kayıtları talep edilmiş ve söz konusu tarihteki kamera kayıtları incelenmiştir. Yapılan incelemelerde; başvuranın 3/1/2023 tarihinde saat 17.12’de Kurum 2. Müdürü ile görüşme yapmak üzere bulunduğu bloğun ana malta bölümüne getirildiği, görüşme sırasında saldırgan tavırlar sergilemesi üzerine infaz ve koruma memurları tarafından başvurana müdahale edildiği, müdahale sonrası Kurum 2. Müdürü’nün başvuran ile görüşmeyi sürdürdüğü, daha sonra Kurum 1. Müdürü ile görüştürülmek üzere bir odaya götürüldüğü, görüşme sonrası odadan çıkarılarak revir birimine götürüldüğü ve revirdeki muayenesi akabinde odasına yerleştirildiği görülmüştür. Söz konusu kamera kayıtları ve başvuranın infaz ve koruma memurları tarafından hakarete ve darba maruz bırakıldığı iddiası hakkında ilgili Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Amirliğinin 18/1/2023 tarihli ve 2023/...sayılı kararı ile şüphelilerin üzerlerine atılı suçları işledikleri hususunda yeterli şüphe ve delilin bulunmaması nedeniyle idari yönden soruşturma açılmasına yer olmadığına dair karar verildiği de göz önünde bulundurulduğunda başvuranın işkence ve kötü muamele yasağını ihlal edecek uygulamalara maruz kaldığı iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir. Bununla birlikte muhatap İdare

tarafından Kurumumuza iletilen disiplin cezası verilmesi sürecine ilişkin belgeler incelendiğinde; disiplin cezası verilmesi kararı öncesi başvurana gerekli muayenelerin yapıldığı, karardan önce başvuranın savunmasının alınarak savunmanın kararda değerlendirildiği anlaşılmış olup disiplin cezası verilmesi sürecinin mevzuata uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

18. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri" başlıklı 71'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir."

Başvuran diğer mahpusların hastaneye sevk kararından sonra 10-15 gün içerisinde sevki gerçekleştirilirken kendisinin uzun süre sevkini gerçekleştirilmediği iddiası üzerine ilgili Kurumdan talep edilen belgelerde yapılan incelemede; başvuranın Kurum revirinde toplam 93 kez tedavi aldığı, ayrıca 12 kez Uşak Eğitim ve Araştırma Hastanesi acil polikliniğine, 1 kez cildiye polikliniğine, 2 kez Uşak Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevk edildiği, ayrıca 17 kez Kurum psikiyatri servisine ve 36 kez Kurum diş polikliniğinde tedavi aldığı, başvuranın tarafına reçete edilen 162 ilacı kullanmadığının tutanak altına alındığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak; muhatap Kurum, başvuranın gerektiği ölçüde tıbbi bakım ve tedavi almasını sağladığı anlaşılmıştır. Muhatap Kurumun ilgili mevzuat ve içtihatlar doğrultusunda işlemlerini gerçekleştirdiği anlaşıldığından başvuranın iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye